

Концепція якісних змін бібліотек задля забезпечення сталого розвитку України (до 2025 року)

*Схвалено Президією УБА
17 липня 2015 р.*

Вступ

Бібліотеки України є суб'єктами державної інформаційної політики та учасниками формування національного інформаційного ресурсу і простору.

Бібліотеки інтегровані у всі сфери життя людини і суспільства: освіту, науку, культуру, виробництво та управління.

Бібліотека – це єдина інституція, що надає безкоштовний доступ до інформації, знань і культурного надбання нації та світу і сприяє просвіті.

Бібліотеки покликані:

- Забезпечувати вільний доступ до інформації, знань і культурного надбання у громадянському інформаційному мережевому суспільстві, у суспільстві, де розвивається ринкова економіка.
- Допомогати людям у реалізації громадянських, політичних, економічних, соціальних і культурних прав.
- Сприяти навчанню протягом життя, отриманню знань і навичок, важливих для суспільства знань.

Ця Концепція базується на Конституції України, національному законодавстві, резолюції Генеральної Асамблеї ООН зі сталого розвитку (2012), положеннях Європейської Конституції та Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом.

Концепцію буде покладено в основу Стратегії розвитку бібліотечної справи в Україні до 2025 року.

1. Проблеми, на розв'язання яких спрямована Концепція

Вектор розвитку України спрямований на євроінтеграцію, сталий економічний, соціальний і екологічний розвиток, що передбачає надання рівних можливостей кожному члену суспільства.

Роль бібліотек у суспільних перетвореннях та забезпеченні прав і свобод людини недооцінена, що призводить до неефективної реалізації їхнього потенціалу як соціальних інституцій.

Бібліотеки мають потужний потенціал консолідації суспільства, дотримання європейських цінностей, інтеграції України у європейське співтовариство, підвищення якості життя, рівного доступу до інформації, знань і культурного надбання. Для цього бібліотеки потребують актуалізації документно-інформаційних ресурсів, покращення матеріально-технічної бази і технологічної інфраструктури, підвищення рівня інформатизації, розвитку нових компетенцій персоналу та підвищення рівня соціального забезпечення бібліотекарів.

Якісні зміни у діяльності бібліотек сприятимуть ефективним суспільним перетворенням.

2. Мета Концепції

Метою даної Концепції є визначення ролі і місця сучасних бібліотек у забезпеченні сталого розвитку України до 2025 року. Концепція має стати орієнтиром і системою пріоритетів для реалізації стратегії реформ у бібліотечній галузі України, оскільки визначає найгостріші проблеми, що стоять перед суспільством, та участь бібліотек у їхньому вирішенні.

3. Пріоритети участі бібліотек у суспільних перетвореннях та забезпеченні прав і свобод людини

• Консолідація суспільства

Бібліотеки сприяють консолідації українського суспільства заради дотримання миру, європейських цінностей і підвищення добробуту людей.

Бібліотеки допомагають суспільству об'єднатися навколо принципів державного суверенітету й територіальної цілісності країни, непорушності кордонів й незалежності, безпеки та боротьби з тероризмом.

Консолідації сприяють послуги бібліотек, орієнтовані на впровадження політичних, соціально-економічних, правових та інституційних реформ,

економічне зростання, подолання бідності і безробіття, підвищення соціального захисту населення.

Бібліотеки запобігають соціальному виключенню, інформаційній та цифровій нерівності. Вони покликані бути потужним «соціальним вирівнювачем», надаючи для всіх і кожного вільний, безперешкодний, безкоштовний доступ до інформації і знань, зокрема людям з особливими потребами та іншим соціально незахищеним особам.

Бібліотеки важливі для формування національної самосвідомості, патріотизму, підтримки національних традицій, розвитку культури і державної мови, розвитку всіх національно-етнічних спільнот.

- **Дотримання європейських цінностей, інтеграція у європейське співтовариство**

Інтеграція України в європейське співтовариство передбачає сповідування і дотримання системи європейських цінностей на рівні держави і окремої людини. Бібліотеки як соціальні інституції спрямовують свою діяльність на просвіту та освіту нації щодо європейських і світових практик боротьби з корупцією, захисту людської гідності, свободи, демократії, рівності, верховенства права, поваги до прав людини (включно з правами меншин), плюралізму, толерантності, справедливості, солідарності, гендерної рівноправності, відмови від дискримінації.

У своїй діяльності бібліотеки керуються європейськими та кращими світовими стандартами і нормами обміну інформації та надання якісних бібліотечно-інформаційних послуг. В основу їхньої діяльності покладено принцип інтелектуальної свободи.

Бібліотеки створюють національний контент і забезпечують доступ до наукового, культурного та іншого надбання народу України, сприяючи культурному та мовному розмаїттю, що є важливим завданням країн Європейського Союзу.

- **Підвищення якості життя**

Бібліотеки сприяють підвищенню якості життя людини. Це є однією з головних характеристик рівня суспільного розвитку країни, що включає підвищення рівня добробуту населення завдяки стабільному економічному зростанню, забезпечення зайнятості та подолання бідності, покращання здоров'я людей і формування сприятливого довкілля, політичну стабільність і безпеку, розвиток соціальної інфраструктури та інтеграцію людини у

суспільство, освітні та культурні можливості, соціальну комунікацію та організацію дозвілля тощо.

Бібліотеки України сприяють стабільному економічному зростанню країни, ефективному виробництву та розвитку сфери послуг. Бібліотечні ресурси і програми орієнтовані на розвиток аграрного сектора, надають підтримку фермерству, приватному підприємництву, є особливо важливими у сільській місцевості.

Бібліотеки створюють підґрунтя для підвищення базових стандартів життя, сприяють подоланню бідності, розширенню прав малозабезпечених та переміщених осіб шляхом отримання ними нових можливостей доступу до навчання впродовж життя, пошуку роботи і працевлаштування, соціальних програм тощо.

Бібліотеки допомагають людям знайти життєво важливу інформацію для збереження здоров'я, профілактики захворювань і ведення здорового способу життя. Вони сприяють реалізації екологічного компоненту сталого розвитку, нарощуючи потенціал країни через інформаційний доступ до екотехнологій, інтегрованих даних та інформації з екологічних питань.

Бібліотеки є майданчиками участі громадян у політичних процесах, тим самим впливаючи на політичну стабільність країни. Бібліотеки гарантують людям доступ до об'єктивної інформації в умовах інформаційних воєн, сприяють інформаційній безпеці держави.

Бібліотеки забезпечують інтеграцію людини у суспільство, її включення у соціальну комунікацію і взаємодію, розширюють освітні, культурні можливості, створюють умови для змістовного дозвілля і відпочинку.

Бібліотеки здатні підтримувати розвиток сталого туризму, орієнтованого на інвестиції, мікрокредитування, створення нових робочих місць, що веде до підвищення добробуту місцевих громад.

Бібліотеки сприяють утвердженню родинних цінностей, сприяють розвитку читання і творчості.

- **Рівний доступ до інформації, знань і культурного надбання**

Базовими умовами розбудови українського суспільства як суспільства знань є забезпечення усім рівного доступу до інформації, знань і культурного надбання України та світу, а також інтеграція українських інформаційних, знаннєвих та культурних здобутків у глобальний інформаційний простір.

Рівний доступ є запорукою ефективності національної безпеки, розвитку освіти, науки, культури, виробництва та управління.

Бібліотеки забезпечують рівні можливості доступу до інформації, знань та культурного надбання усім громадянам незалежно від їхнього місця знаходження та місцевості проживання, майнових статків, етнічної приналежності, політичних уподобань, віросповідання, віку та ін.

Кожна бібліотека покликана надавати доступ до усього спектру власних та зовнішніх ресурсів людям з особливими потребами.

Завдяки бібліотекам відбувається передача знань від покоління до покоління. Бібліотеки спрямовують свої зусилля на подолання цифрової і технологічної нерівності, підвищення інформаційної грамотності та культури населення.

4. Напрями реалізації пріоритетів

- Удосконалення нормативно-правової бази, яка стосується діяльності бібліотек.
- Удосконалення та врегулювання стандартів бібліотечно-інформаційної галузі відповідно до міжнародних.
- Створення системи гарантованого бюджетного фінансування основних бібліотечних послуг і реформування механізмів отримання та використання надходжень з інших джерел фінансування.
- Створення нової архітектури інтегрованої бібліотечної мережі країни на основі універсального доступу та економічної доцільності.
- Забезпечення професійного розвитку персоналу бібліотек через оновлену систему бібліотечно-інформаційної освіти та підвищення кваліфікації.
- Модернізація матеріально-технічної бази та інформаційно-технологічної інфраструктури бібліотек відповідно до європейських стандартів.
- Інтенсивний розвиток та актуалізація документно-інформаційних ресурсів бібліотек на традиційних та електронних носіях і забезпечення доступу до них.
- Розвиток читання через систему соціального партнерства.
- Збереження українського культурного надбання в частині документних ресурсів.
- Науковий супровід розвитку бібліотек в умовах якісних змін.

Реалізація визначених напрямів можлива за умови міжсекторальної взаємодії, консолідації (кооперації) органів влади на всіх рівнях, закладів освіти і культури, громадських організацій, юридичних та фізичних осіб, об'єднаних національною ідеєю.

5. Очікувані результати

Реалізація Концепції призведе до якісних змін бібліотек задля забезпечення сталого розвитку України.

В умовах інтеграції України до європейського інформаційного простору ресурси і послуги бібліотек набувають статусу стратегічних, оскільки безпосередньо впливають на рівень соціально-економічного розвитку, інформаційної безпеки держави та сприяють розбудові демократичного громадянського суспільства.

Посилюється роль бібліотек у розвитку демократичних засад управління державою, соціальної сфери, формуванні національного інформаційного простору, розвитку науки, освіти, культури.

Бібліотеки як соціальні інституції забезпечують збереження культурної спадщини та історичного досвіду, зафіксованого у документній формі, рівний доступ до інформації, знань і культурного надбання України та світу.

Населення України отримує широкий спектр якісних бібліотечних послуг на основі універсального доступу та економічної доцільності, а також потреб місцевих громад.